

આ વર્ષે પણ કપાસનો ભાવ, ટેકાના ભાવથી ઉપર મજબૂત રહેવાની સંભાવના

સમગ્ર ભારતમાં ચાલું વર્ષ ૨૦૨૨-૨૩ માં ચોમાસું સમયસર બેસી ગયેલ અને પૂરના નુકસાનની કેટલીક ઘટનાઓને બાદ કરતાં, લગભગ સામાન્ય વહેંચણી સાથે સારો વરસાદ પડ્યો. ગયા વર્ષે કપાસના ઊંચા ભાવને લીધે ભારતમાં ચાલું વર્ષે કપાસનું વાવેતર વધીને ૧૨૭.૫૦ લાખ હેક્ટર થવાનો અંદાજ છે. જે ૨૦૨૧-૨૨માં ૧૧૮.૫૯ લાખ હેક્ટર હતું. ચાલું વર્ષ ૨૦૨૨-૨૩ દરમિયાન દેશમાં કપાસનું ઉત્પાદન ૩૪૨ લાખ ગાંસડી અંદાજવામાં આવેલ છે (પ્રથમ આગોતરા અંદાજ તા. ૨૧-૦૯-૨૦૨૨), જે ગયા વર્ષ (૩૧૨ લાખ ગાંસડી) કરતા ૯.૬૨ ટકા વધારે થશે. મહારાષ્ટ્ર, મધ્ય પ્રદેશ, તેલંગણા અને આન્ધ્રપ્રદેશમાં પડેલા ભારે વરસાદને લીધે થયેલા થોડા નુકસાનને બાદ કરતા, પાકની સ્થિતિ સામાન્ય હોવાથી સાધારણ ઉત્પાદન થવાની સંભાવના છે.

ગુજરાતમાં ચાલું વર્ષે કપાસનું વાવેતર વધીને આશરે ૨૫.૪૯ લાખ હેક્ટર થવાનો અંદાજ છે. જે ગત વર્ષે (૨૦૨૧-૨૨) માં ૨૨.૫૬ લાખ હેક્ટર હતું અને ઉત્પાદન ૯૧.૮૫ લાખ ગાંસડી જેટલું થવાનો અંદાજ છે, જે ગયા વર્ષેની (૭૩.૬૪ લાખ ગાંસડી) સરખામણીએ લગભગ ૧૮.૨૧ લાખ ગાંસડી વધુ થશે. મોટાભાગના ખેતરોમાં પાકની પરિસ્થિતિ સામાન્ય છે, પરિણામે સામાન્યથી સારી ઉપજ મળશે.

જો કે, અમેરીકાના કૃષિ વિભાગના અહેવાલ મુજબ, ભારત સિવાય, અમેરીકા અને ચીન સહિત વૈશ્વિક સ્તરે કપાસનું વાવેતર ઓછું નોંધાયું છે. સને ૨૦૨૨-૨૩માં વિશ્વ સ્તરે કપાસનું વાવેતર ૩૨૫ લાખ હેક્ટરમાં થવાનો અંદાજ છે, જે ગયા વર્ષે ૩૨૩ લાખ હેક્ટર હતું. વાવેતરનો વધારો માત્ર ભારતમાં જ થયો છે. વર્ષ ૨૦૨૨-૨૩ માં વૈશ્વિક સ્તરે કપાસનું ઉત્પાદન ૧૫૧૨ લાખ ગાંસડી થવાનો અંદાજ છે, જે લગભગ ગયા વર્ષ જેટલું જ છે અને વપરાશ પણ ગત વર્ષ જેટલો જ ૧૫૦૦ લાખ ગાંસડી થવાનો અંદાજ છે, જેથી ચાલું વર્ષમાં વિશ્વ બજારમાં ભાવ જળવાઈ રહેશે. સને ૨૦૨૧-૨૨માં દેશમાંથી ૭૪ લાખ ગાંસડી કપાસ (૩)ની નિકાસ થયેલ હતી, જે અગાઉ વર્ષેની ૭૧.૪ લાખ ગાંસડી કરતા વધુ હતી. આ ઉપરાંત, ચાલું વર્ષે એપ્રિલ થી ઓગસ્ટ, ૨૦૨૨ દરમિયાન માત્ર ૯ લાખ ગાંસડી કપાસની નિકાસ થયેલ છે.

ગત વર્ષે ભારતમાં કપાસના ઓછા ઉત્પાદનને લીધે કપાસના ભાવ જે ઓક્ટોબર, ૨૦૨૧ માં મહાના ડા. ૧૪૦૦ જેટલા હતા, જે સતત વધીને માર્ચ, ૨૦૨૨ માં મહાના ડા. ૧૮૨૦ અને મે-જૂન, ૨૦૨૨માં મહાના ડા. ૨૨૫૦ જેટલા થયેલ અને ત્યારબાદ ચાલું વર્ષમાં ભારતમાં કપાસ હેઠળ મોટા વાવેતર વિસ્તારના અહેવાલોને લીધે ભાવમાં ઘટાડો થવા લાગ્યો. હાલ ઓક્ટોબર, ૨૦૨૨ માં ગુજરાતની વિવિધ બજારોમાં મહાના ડા. ૧૬૫૦ જેટલા છે, જે કાપણી સમયે આ સ્તરે રહેવાની સંભાવના છે. સરકારે ચાલુ વર્ષે ૨૦૨૨-૨૩ માટે કપાસનો ટેકાનો ભાવ મહાના ડા. ૧૨૭૬ નક્કી કર્યા છે, જે ગયા વર્ષે ૧૨૦૫ રૂપિયા હતા.

ઉપરોક્ત વિગતોને ધ્યાનમાં લઈ, કૃષિ અર્થશાસ્ત્ર વિભાગ, જૂનાગઢ કૃષિ યુનિવર્સિટી, જૂનાગઢની સંશોધન ટીમે ગોંડલ અને રાજકોટ માર્કેટિંગ ચાર્જનાં કપાસના ઐતિહાસિક માસિક ભાવનું વિશ્લેષણ કરેલ છે. જેના તારણ મુજબ એવું અનુમાન છે, કે **કપાસનો ભાવ નવેમ્બર, ૨૦૨૨ થી જાન્યુઆરી, ૨૦૨૩ દરમિયાન (કાપણી સમયે) મહાનાં ડા. ૧૬૪૦ થી ૧૮૦૦ (કિવન્ટલટીઠ ડા. ૮૨૦૦-૯૦૦૦) જેટલા રહેવાની સંભાવના છે.** જેથી ઉપરોક્ત બાબતો અંગેની નોંધ લઈ કપાસનો સંગ્રહ કરવા તેમજ જાન્યુઆરી, ૨૦૨૩ પછી વેચાણ કરવા ખેડૂતભાઈઓ પોતાની રીતે નિર્ણય કરી શકે છે. જ્યારે બજારમાં દૈનિક એક લાખ ગાંસડીથી વધારે આવક થાય ત્યારે ભાવ આ સપાટીથી નીચા જાય તે સમયે જે ખેડૂતભાઈઓને કપાસનો સંગ્રહ કરવો પરવડે તેમ ન હોય, તેઓ ચાલું બજાર ભાવે વેચાણ કરે તેમજ અન્ય ખેડૂતો બજાર સુધારવાની થોડો સમય રાહ જોઈ શકે છે.

જો નિકાસની સારી તકો જળવાઈ રહેશે અને વૈશ્વિક સ્તરે વપરાશમાં વધારો થશે તો ભવિષ્યમાં કપાસના ભાવમાં થોડો વધારો થવાની શક્યતા છે .